

**А. А. Фролов,**

науковий співробітник ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3868-4511>, e-mail: [frolov.andrey.5120@gmail.com](mailto:frolov.andrey.5120@gmail.com)

**В. І. Федорченко,**

науковий співробітник ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3990-0703>, e-mail: [fedorchenko94@ukr.net](mailto:fedorchenko94@ukr.net)

## КЛАСИФІКАЦІЯ СУДОВОЇ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

**Анотація.** Нечіткість і неповнота класифікації судових експертиз, зокрема автотехнічних, на практиці інколи призводить до обмеження кількості або неправильної інтерпретації питань, які вирішують експерти. Так, сьогодні експерти-автотехніки найчастіше вирішують питання про механізм дорожньо-транспортних пригод і технічну можливість уникнути зіткнення (наїзду) шляхом гальмування.

**Ключові слова:** судова експертиза, судова автотехнічна експертиза, дослідження, класифікація судових експертиз, висновок експерта.

**Abstract.** Vagueness and incompleteness of the classification of forensic examinations including forensic environmental research, sometimes leads in practice to a limited range of issues to be resolved by forensic experts or to their misinterpretation. Thus, road accident analytics are currently mainly addressing issue of the mechanism of road accidents and the technical feasibility of avoiding a collision (collision) by braking.

**Keywords:** forensic examination, road accident analysis, research, classification of forensic examinations, forensic expert conclusion.

**Аннотация.** Нечёткость и неполнота классификации судебных экспертиз, в том числе автотехнических, на практике иногда приводит к ограничению количества или неверной интерпретации вопросов, решаемых экспертами. Так, в настоящее время эксперты-автотехники в основном решают вопросы о механизме дорожно-транспортных происшествий и технической возможности избежать столкновения (наезда) путём торможения.

**Ключевые слова:** судебная экспертиза, судебная автотехническая экспертиза, исследования, классификация судебных экспертиз, заключение эксперта.

Судова інженерно-транспортна експертиза — це рід у класі інженерно-технічної експертизи, а автотехнічна експертиза — один із видів інженерно-транспортної експертизи. Усі названі роди й види інженерно-транспортної експертизи (залежно від властивостей, типів, характеристик досліджуваних об'єктів, виду дорожньо-транспортної пригоди й методів дослідження) розподіляються за характером завдань.

Станом на сьогодні в системі судово-експертних установ Мін'юсту (відповідно до Переліку видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта фахівцям науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України) фахівці виконують дослідження за 11 класами, які, зі свого боку, диференційовано за більш ніж 70 видами (підвидами) експертних досліджень. Водночас у межах інженерно-технічної експертизи

проводять автотехнічну, транспортно-трасологічну, залізнично-транспортну, електротранспортну експертизи, які забезпечують потреби органів слідства (суду) під час розслідування та розгляду справ за фактами дорожньо-транспортних пригод за участю автомобільного, залізничного та міського електричного транспорту.

Відповідно до чинного законодавства автомобільний транспорт — галузь транспорту, яка забезпечує задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях пасажирів і вантажів автомобільними транспортними засобами.

Класифікація судових експертиз за родами й видами є розподілом за їх істотними ознаками, розглянутими у сукупності, — предметом, об'єктом і методиками дослідження, — з урахуванням ступеня спільності завдань. Отже, з наведеного можна дійти висновку, що класифікація інженерно-транспортних експертиз потребує розподілу залежно від виду транспорту, за участю якого відбулася дорожньо-транспортна пригода, і характеру вирішуваних завдань.

Ураховуючи конструктивні особливості транспортних засобів, які існують та які експлуатують в Україні, їх можна умовно розподілити на такі групи:

- колісні транспортні засоби;
- транспортні засоби спеціального призначення;
- транспортні засоби спеціалізованого призначення;
- гусеничні транспортні засоби;
- спеціальний транспорт (цільового призначення).

Поняття «завдання експертизи» подібно до поняття «питання, які ставлять перед експертами». Однак, за обсягом поняття «завдання експертизи» є більш широким. Те саме завдання можна висловити у вигляді декількох питань, сформульованих по-різному. Поняття «завдання експертизи» пов'язане також з об'єктами експертизи й методикою експертного дослідження. Сутність завдання визначено можливостями дослідження специфічних об'єктів експертизи, тому зміст завдання слід усвідомлювати за допомогою аналізу співвідношення предмета й об'єктів цього роду, виду судової експертизи. Завдання судової експертизи (відповідно до потреб судово-слідчої практики) іноді формулюють раніше, ніж створено методику їх вирішення. Потреби практики — необхідність з'ясування обставин, що підлягають доведенню у кримінальному провадженні, — визначають пошуки науковців, спрямовані на розроблення нових і вдосконалення наявних методик експертного дослідження.

Навести вичерпний перелік усіх завдань, вирішуваних під час проведення інженерно-транспортних експертиз, неможливо. Зауважимо лише, що експерт може відповісти на безліч питань, розв'язання яких вимагає

спеціальних знань, але він не має права виходити за межі своєї компетенції або втручатися в галузь правових знань.

Класифікація важлива тому, що вона дає змогу правильно представити можливості сучасної експертизи, покращити організацію її проведення в експертних установах. Класифікація розподіляє експертизи за їхніми зв'язками з тими науками, які сьогодні заведено називати базовими, допомагає розробити загальне теоретичне підґрунтя для класів та видів експертиз і методи, які можуть знайти застосування в експертизах, що належать до одного виду (підвиду). Важлива класифікація і для належної організації підготовки й перепідготовки експертів: вона сприяє чіткій спеціалізації експертних кадрів, не дозволяючи змістити компетенцію й орієнтування експертів на «загальну універсальність».

Відповідно до ч. 3 ст. 8 Закону України «Про судову експертизу» Постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. № 595 затверджено Порядок атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз, яким передбачено ведення Реєстру атестованих методик. Цей нормативний документ узагальнив усі чинні станом на сьогодні методики, упорядкував їх за всіма видами судових експертиз і експертними спеціальностями.

Відповідно до викладеного вище, судову інженерно-технічну експертизу слід класифікувати так:

- а) за родом — судово інженерно-транспортна експертиза;
- б) за видами:
  - судово автотехнічна експертиза (судова експертиза обставин і механізму дорожньо-транспортних пригод; судово експертиза технічного стану колісних та гусеничних транспортних засобів);
  - судово експертиза деталей транспортних засобів;

- судово транспортно-трасологічна експертиза;
- судово залізнично-транспортна експертиза (судова експертиза обставин і механізму залізнично-транспортної пригоди, судово експертиза інженерного обладнання верхньої будови колії, судово експертиза інженерного обладнання нижньої будови колії);
- судово електротранспортна експертиза (судова експертиза технічного стану електротранспорту, судово експертиза інженерного обладнання контактної лінії тролейбуса (трамвая), судово експертиза рейкової колії (стрілочного переводу) трамвая).

#### Список використаних джерел

1. Армадеров Р. Г., Золотов Б. Л., Месявичус К. В. и др. Судебная автотехническая экспертиза. Ч. 1 : Назначение и производство судебной автотехнической экспертизы: пособие для экспертов-автотехников, следователей и судей. Москва: МЮ СССР ВНИИСЭ, 1980. С. 149.
2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 18.02.2021).
3. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001 р. № 2344-III (у ред. Закону від 23.02.2006 р. № 3492-IV) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2006. № 32. Ст. 273.
4. Про залізничний транспорт : Закон України від 04.07.1996 р. № 273/96-ВР (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 40. Ст. 183.
5. Про міський електричний транспорт : Закон України від 29.06.2004 р. № 1914-IV (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 51. Ст. 548.
6. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1994. № 28. Ст. 232.

**Ю. Г. Халявка,**

старший судовий експерт Черкаського НДЕКЦ МВС України, м. Черкаси, Україна,  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8848-2512>, e-mail: [zajka0711@ukr.net](mailto:zajka0711@ukr.net)

**А. Ю. Тульвїнська,**

судовий експерт Черкаського НДЕКЦ МВС України, м. Черкаси, Україна,  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2801-1612>, e-mail: [anetk@ukr.net](mailto:anetk@ukr.net)

## ЗАСТОСУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИ, ЗАФІКСОВАНОЇ У ВІДЕОЗАПИСІ

**Анотація.** Судово-психологічна експертиза є однією з найскладніших. Це психологічне оцінювання вимагає високих професійних навичок, моральних та особистих якостей під час складання висновків за кримінальними, цивільними, адміністративними процесами тощо.

**Ключові слова:** судово експертиза, судово-психологічна експертиза, експерт-психолог.

**Abstract.** Forensic psychological evaluation is one of the most difficult. This is a psychological assessment requiring high professional skills, moral and personal qualities in drawing conclusions in criminal, civil, administrative proceedings, etc.

**Keywords:** forensic examination, forensic psychological evaluation, forensic psychologist.

**Аннотация.** Судебно-психологическая экспертиза является одной из самых сложных. Эта психологическая оценка требует высоких профессиональных навыков, нравственных и личных качеств при составлении заключений по уголовным, гражданским, административным процессам и т. п.

**Ключевые слова:** судебная экспертиза, судебно-психологическая экспертиза, эксперт-психолог.

Психологічна експертиза визначає ті особливості психічної діяльності та такі їх прояви в поведінці особи, які мають юридичне значення та певні правові наслідки.

Об'єктом психологічної експертизи є психічно здорові особи (підозрюваний, обвинувачений, підсудний, виправданий, засуджений, свідок, потерпілий, позивач,